

Sermaye Azaltımında veya Tasfiyede Yeniden Değerleme Fonu veya Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Faktörlerinin Vergisel Durumu

5 Nisan 2012 tarihli ve “Daha Önce Sermayeye İlave Edilmiş Kar Paylarının Sermaye Azaltımı Ya da Tasfiye Halinde Ortaklara Ödenmesinde Vergileme Gerekir mi?” başlıklı yazımızda; sermaye azaltımında azaltılan sermaye içinde ya da tasfiye durumunda geri verilen sermaye içinde, daha önce sermayeye ilave edilmiş olan ve normalde sermayeye ilave edilmemiş olsaydı dağıtıldığında üzerinden vergi tevkifatı yapılması gereken “geçmiş yıl kârları” varsa, bu kısımlar üzerinden vergi alınıp alınmayacağı konusu irdelenmiş ve son zamanlarda bu konuda verilmiş Maliye Bakanlığı muktezalarındaki “vergileme yapılması gerektiği” görüşü konusundaki aksine görüşlerimiz gerekçeleriyle birlikte açıklanmıştır.

Keza, anılan yazımızda; konunun değerlendirilmesinin sadece bir makaleye sığacak boyutun çok üzerinde olmakla birlikte, kısaca da olsa konuya ilişkin görüşlerimizin anılan yazımızda ortaya konulduğu, gerektiğinde daha sonraki yazılarımızda da bu konunun diğer boyutları hakkında da açıklamalarımız olabileceği ifade edilmişti.

Bugün konunun bir başka boyutu olan “geçmiş yıl zararlarının sermaye azaltımı yoluyla kapatılması halinde, azaltılacak bu sermaye içinde yeniden değerlendirilme fonundan ya da enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan kısımlar varsa vergileme yapıp yapılmayacağı” hususundaki Maliye Bakanlığının mukteza bazında belirttiği görüşler ve konuyla ilgili kendi düşüncelerimize yer verilecektir.

Maliye Bakanlığınca konuyla ilgili olarak verilen muktezalarda esas itibarıyla şu görüş benimsenmiştir:

“Sermaye azaltımının, ortaklar tarafından nakden veya aynen yapılan ödemelerden kaynaklanması halinde, ortakların esas olarak işletmeye koydukları sermayeyi Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde geri almış olmaları nedeniyle mükellefiyet statüsüne bakılmaksızın vergilendirme işlemi yapılmayacaktır.

Yapılacak olan sermaye azaltımında da, öncelikle yeniden değerlendirme değer artış fonu ve geçmiş yıl karlarının işletmeden çekildiğinin kabulü gerekmekte olup, azaltılan sermaye tutarı, yeniden değerlendirme değer artış fonu ve geçmiş yıl karları tutarından fazla ise, fazlalığın şirket ortakları tarafından nakit olarak konulan sermayeden kaynaklandığı kabul edilecektir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre;

- Daha önceki yıllarda şirket sermayesine eklenmiş olan geçmiş yıl karlarının, şirketin sermaye azaltımı yapması sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda, kar dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılması,
- Daha önce sermayeye eklenmiş olan yeniden değerlendirme değer artış fonunun, şirketin sermaye azaltımı yapması sebebiyle ortaklara dağıtılması halinde, işletmeden çekilen

tutarların öncelikle kurumlar vergisine, vergi sonrası dağıtılan kazancın da kar dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması,

- Daha önce sermayeye eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının sermaye azaltımı nedeniyle işletmeden çekilmiş sayılması ve işletmeden çekilen bu tutarların öncelikle kurumlar vergisine; vergi sonrası dağıtılan kazancın da kar dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması,

- Şirket ortakları tarafından şirkete nakden veya aynen konulan sermaye ticari kazancın bir unsuru olmadığından, sermaye azaltılmasına konu edilen tutar üzerinden vergi hesaplanmaması ve stopaj yapılmaması

gerekmektedir.”

Yukarıda açıklanan konunun bir başka versiyonu “geçmiş yıl zararlarının sermaye azaltımı yoluyla kapatılması halinde, azaltılacak bu sermaye içinde yeniden değerlendirilme fonundan ya da enflasyon düzeltilmesinden kaynaklanan kısımlar varsa vergileme yapıp yapılmayacağı” hususudur.

Geçmiş yıl zararlarının sermaye azaltımı ile kapatılması hukuken mümkün olup, bu işlemde işletmeden bir fon çıkışı olmamaktadır. Nitekim, Sermaye Piyasası Kurulunca 2009/18 sayılı Haftalık Bültende yapılan “Halka Açık Anonim Ortaklıkların Fon Çıkışı Gerektirmeyen Sermaye Azaltım İşlemlerinde Uyacakları İlke Ve Esaslar” başlıklı 2 Nolu Duyurusunda da bu şekilde sermaye azaltımı yapılmasına olanak tanınmıştır.

Bu konuda Maliye Bakanlığının mukteza bazında belirttiği görüş ise;

“- Yapılacak sermaye azaltımı karşılığında dikkate alınacak geçmiş yıl zararlarının, daha önce sermayeye eklenmiş olan değer artış fonuna (*ya da daha önce sermayeye eklenmiş olan enflasyon düzeltilmesinden kaynaklanan olumlu farklara*) ilişkin kısma mahsup edildiğinin kabul edileceği ve şirketin sermaye azaltımı yapacağı tutarın bunlara isabet eden kısmından kurumlar vergisi hesaplanarak ödeneceği,

- Daha önce sermayeye eklenmiş olan değer artış fonunun (*ya da enflasyon düzeltilmesinden kaynaklanan olumlu farkların*) geçmiş yıl zararlarına mahsubu işlemi, nakden veya hesaben bir ödemenin bulunmadığı, bu nedenle, üzerinden kurumlar vergisi hesaplanarak ödenen söz konusu tutarların geçmiş yıl zararlarına mahsup edilmesi işlemi, kâr payı dağıtımı olarak değerlendirilmeyecek ve kar payı dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılmayacaktır.”

şeklindedir.

Maliye Bakanlığının yukarıda yer verilen görüşleri

a) Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin Mülga (5024 Sayılı Kanunun 2 inci maddesiyle değişmeden önceki başlık) "Yeniden Değerleme" başlıklı bölümünün birinci fıkrasının;

- 4 üncü bendinde yer alan; "... Mükellefler değer artışını, pasifte özel bir fon hesabında gösterirler. Kurumlar vergisi mükellefleri, değer artışının tamamını sermayelerine ilave edebilirler. Bu suretle sermayeye eklenen değer artışları, ortaklar tarafından işletmeye ilave edilmiş kıymetler olarak kabul edilir. Değerleme yapılan kuruma iştirak eden işletmelerin aktifinde bu nedenle meydana gelen artışlar ise pasifte özel bir karşılık hesabında gösterilir ve bu karşılık sermayenin cüzü addolunur. Karşılık hesabında gösterilen değer artışı kurumlar tarafından sermayeye eklenebilir. Bu işlemler kâr dağıtımı sayılmaz."

- 7 nci bendinde yer alan; "Değer artış fonu, sermayeye ilave dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya *işletmeden çekildiği takdirde*, bu işlemin yapıldığı dönem kazancı ile ilişkilendirilmeksizin bu dönemde vergiye tabi tutulur. Gelir vergisi mükelleflerince ayrılan değer artış fonu başka bir hesaba aktarılamaz; aktarılması veya sermayeye ilave edilmesi halinde işletmeden çekilen değer olarak kabul edilir."

b) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "enflasyon düzeltmesi" ile ilgili mükerrer 298 inci maddesinin (A) fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan; "...Pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tabi tutulur. Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebilir veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir; bu işlemler kâr dağıtımı sayılmaz."

hükümlerine dayandırılmakta ve anılan fonların işletmeden çekildiği gerekçesiyle vergileme yapılacağı ifade edilmektedir.

Gerek daha önceki kanun maddesinde yer alan "Yeniden Değerleme"ye ilişkin hükümde gerekse halen yürürlükte bulunan "Enflasyon Düzeltmesi" ile ilgili hükümde Maliye Bakanlığının vergileme gereğini ifade ettiği görüşünü destekleyecek anlam bulunmamaktadır. Yukarıda yer verilen hükümlerde açıkça görüldüğü üzere, yeniden değerlemeden ya da enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan fonlar Bilançonun Pasifinde "Fon Hesabı"nda kalmakta iken (*başka bir deyişle; sermayeye ilave edilmemişken*) bir başka hesaba nakledilirse ya da işletmeden çekilirse, ancak o zaman kurumlar vergisine tabi tutulması söz konusu olabilir. Keza, anılan fonlar sermayeye ilave edilmemişken işletmenin tasfiyesi gerçekleşirse, o takdirde kurumlar vergisine tabi tutulması söz konusu olabilir. Yukarıda yer alan hükümlerde ya da Yasanın başka herhangi bir hükmünde, bu fonların sermayeye ilave edildikten sonra sermaye azaltımı yoluyla veya kurumun tasfiyesi halinde kurumlar vergisine tabi tutulacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Keza, anılan fonların sermayeye ilave edilmesinden sonra sermaye azaltımına gidilmesi veya tasfiye halinde, sermayenin geri ödenmesi esnasında sermaye içindeki bu fonların işletmeden çekiş olarak değerlendirileceğine ilişkin bir hüküm de bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Maliye Bakanlığının sermayeye eklenmiş bu fonların daha sonra sermaye azaltımı ya da tasfiye durumunda kurumlar vergisine tabi tutulması yönündeki görüşü bir yasa hükmüne dayanmamakta ve "vergilemenin yasallığı" prensibine aykırılık teşkil etmektedir.

Anılan yasal düzenlemeler, zaten işletmelerin sermayelerinde enflasyondan kaynaklanan aşınmaları telafi etmek amacıyla getirilmiş olup, bu düzeltmelerden kaynaklanan fonların

sermayeye ilave edilmesi teşvik edilmeye çalışılmıştır. Buna bağlı olarak da, yasa maddelerinde, sermayeye ilave edilmiş bu fonların daha sonra yapılacak sermaye azaltımı veya kurumun tasfiyesi durumunda vergilenmesi öngörölmemiştir. Bu nedenlerle, ortada muvazaalı uygulama emaresi yoksa, bu fonlara ilişkin kısımlar üzerinden kurumlar vergisi alınmamalıdır.

Öte yandan, geçmiş yıl zararlarının sermaye azaltımı ile kapatılması durumunda, işletmeden bir fon çıkışı da olmamaktadır. Maliye Bakanlığı bu noktadan hareketle, anılan durumlarda nakden veya hesaben dağıtılan kar payı bulunmadığını, dolayısıyla da kar dağıtımına bağlı vergilemenin yapılmayacağını ifade etmiştir.

Bize göre, 5 Nisan 2012 tarihli yazımızda gerekçeleri açıklandığı üzere, sermaye azaltımında veya kurumun tasfiyesinde ortağa geri verilen sermaye payı içinde bu fonlara ilişkin kısımlar olsa bile, bunların ortağa dağıtılan kar payı olarak kabul edileceği yönünde yasa hükmü bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bu durumlarda, ortada muvazaa emaresi olmadığı sürece, geri verilen sermaye paylarının bun fonlardan kaynaklanan kısımları üzerinden kar payı dağıtımına bağlı vergileme de yapılamaz.